

Hithörande handlingar, planer och kostnadsförslag äro till Kongl Civil-Departementet inlemnade, hvadan vederbörande Utskott torde af dem taga del.

Stockholm den 25 Januari 1868.

C. J. Svensén.

Häruti instämma:

Oscar Hedenberg.

D. Danielsson.

N:o 133.

Af Herr **C. J. Svensén**: *Om frälseräntas aflösande och bestämmande af grund därför.*

En fråga, som bör intaga ett mera framstående rum på dagordningen vid denna riksdag, är onekligen den om våra grundskatters aflyftande från jordbruket; och ehuru jag antager, att Regeringen från sin sida framlägger förslag härom, har jag likväl ansett mig böra fästa Riksdagens uppmärksamhet å nödvändigheten af en snar, rättvis och dock billig lösning af denna, i vår modernäring så djupt ingripande, angelägenhet.

Vid 1863 års riksdag behandlades frågan af Representationen. Efter den

den tiden har en komité varit förordnad och afgifvit betänkande i ämnet. Af detta betänkande får man en ganska intressant historik i vissa fall öfver frågan, ehuru man deri saknar utredning, som väl kunde ifrågasättas såsom ounbärlig, öfver tillkomsten af den stora mångfald skattetitlar, som, under en gemensam benämning af grundskatt eller grundränta och kronotionde, under tidernas lopp blifvit jordbruket och isynnerhet skattejorden under alla upptänkliga benämningar påförda, och af hvilken utredning säkerligen skulle erhållits visshet, att många, om ej de flesta, bland dessa skatter tillkommit och bibehållits på ganska lösliga, för att icke säga orättvisa, grunder, och således deras egenskap af grundskatt med skäl kunde ifrågasättas eller bestridas, till följd hvaraf ock skyldigheten att erlægga lösen för desamma jemväl blefve tvifvel underkastad.

Men komiterade hafva härom hänvisat till Komitébetänkandet af 1847 och till ett af C. N. Rathsmän 1855 utarbetadt betänkande, med hvilka handlingar ändamålet skulle ernås, och emedan jag icke har för afsigt att granska komiterades förslag, för att derigenom komma till en sådan slutsats, som att lösen för grundskatterna icke bör erläggas, må ifrågasatta utredning lemnas åsido; hufvudsaken måste således vara att vinna Riksdagens mening för jordbrukets befriande från dessa grundskatter emot skälig lösen, och om man anser att jag fordrar *billiga* villkor för genomförandet, så vill jag svara, med påpekande af nyss anförda omständigheter: det är icke så alldeles säkert att hvarje skattetitel, som fått namn af grundskatt, på jorden rättvisligen bort qvarstå såsom sådan i alla tider, hvarom t. ex. den s. k. landtågsgården ger ett slående bevis. Tillkommen i början af 1600-talet (år 1617), och då beviljad till gränsehusens, fästningarnes provianterande under krigstid, fortfor den år efter annat, dock likväl med Riksdagarnes samtycke, tills slutligen Carl XI:s förmyndare-regering år 1660, på allmogens underdåniga anhållan att landtågsgården måtte under krigstid till ursprungliga ändamålet användas och under fredstid densamma såväl som andra extra ordinarie krigshjelpen eftergifvas, förklarade, att, "alldenstund bemälda landtågsgård uti Kronans böcker är och uti så många år (då omkring 40 år) hafver varit uppförd och antecknad för en årlig utlaga, finner Kongl. Maj:t intet skäligt, att allmogen derifrån befria."

Ett beqvämt bevisningssätt i sanning! Derföre att Ständerna under några år såsom en tillfällig bevillning åtagit sig landtågsgården för krigets skull och sedermera hade den oförsigtigheten att medgifva densammas utgående för krigets skull på obestämd tid, så, och oaktadt Kronan ej hade något att påbjuda i fråga om Svenska folkets urgamla rätt att sig sjelf beskatta, förklarades helt enkelt, att den skulle af allmogen utgöras, ej blott i krigstider utan äfven i fredstider. Man kan häpna vid dylika våldsåtgärder — men landtågs-

gården har det oakadt likväl fått kvarstå såsom en ständig, jorden åliggande ränta och trots alla deröfver anförda klagomål.

Detta enda fall kan vara nog för att ådagalägga obefogenheten af vissa numera s. k. grundskatters tillkomst och fortvaro och såmedelst motivera den meningen, att, då en aflösning af dessa skatter genomföres, denna bör ske på så billiga villkor som möjligt.

Med komiterade kan jag icke dela den meningen, att *kronotionden* icke skulle vara aflösningssbar. Man vet att "tionde är den afgift, som katholska presterskapet under medeltiden införde uti de länder, der de utbredde sin lära", och det har städse förefallit mig motbjudande, att vårt land skulle fortfarande dragas med dylika kvarlefvor från den katholska medeltiden, helst då dessa hafva egenskapen att vara ytterst betungande för den skattdragande allmänheten. Må därför kronotionden ställas vid sidan af den ordinarie räntan och bägge på en gång aflyftas från jordbruket! Under förhoppning att denna min åsigt gillas, har jag vid frågans behandling endast begagnat benämningen *grundskatter*, dermed afseende både räntan och tionden.

En annan fråga blir den om *frälseräntan*, hvilken i form af grundskatt jemväl hvilas på en del af Sveriges jord. Äfven denna ränta anser jag böra göras lösningsbar och vill derom i sammanhang härmed väcka förslag, hvarom alltså mera härnedan.

Ehuru numera meningarne icke torde vara så delade som förr, om nyttan och nödvändigheten af grundskatternas lyftande från jordbruket och således motiveringen kunde anses öfverflödigt, vill jag likväl för dem, som möjligen icke haft intresse att nogare följa frågan under dess utveckling, erinra om de åsigtter, som förut blifvit af Representationen uttalade, hufvudsakligen af Stats-Utskottet, som vid 1863 års riksdag i Utlåtandet N:o 121 deröfver afgifvit en enkel och välgrundad framställning.

Med afseende på utlandet har grundskatt af ålder funnits uti *England*, likasom uti de flesta Europeiska länder. Efter flera förändringar både till form och belopp blef den till ständigt utgående från jorden och under namn af Landtax derstädes bestämd år 1692 och undergick sedermera, fastän årligen af Parlamentet voterad, ej någon förändring förrän år 1798, då beloppet gjordes oföränderligt, på samma gång som jordegarna erhöilo rättighet att genom kapitalisering befria jorden från denna grundskatt. Skatten utgör också numera endast en obetydlig del, icke ens 2 procent af Englands till mera än 60 millioner Pund Sterling uppgående statsinkomster. Emellertid anses den alltid hafva ganska ojemnt drabbat jorden, derigenom att vid dess införande straxt efter revolutionen 1688 alla de egare, som för den timade förändringen voro gynnsamt stämde, uppgåfvo värdet å sin jordegendom betydligt högre än de, som ännu voro det Stuartska huset tillgifne, hvarförutom jordbrukets olika ut-

veckling och framsteg i de skiljda delarne af landet ytterligare bidragit att föröka denna olikhet.

I *Frankrike* utgick grundskatt redan i äldre tider under form af tionde, till dess år 1790 genom lag bestämdes, att af hela landets då till 1,200 millioner Francs uppskattade alla hemman, hus och lägenheter grundskatt skulle utgöras med 240 millioner Francs. De täta hvälfningar, som uti Frankrike följde, den ena efter den andra, verkade likväl derhän, att denna skatt aldrig till ofvannämnda beräknade belopp inföt, och ännu år 1830 icke uppgick till mera än 155 millioner Francs samt år 1859 till något öfver 162 millioner, eller nära 10 procent af landets inkomster, beräknade för samma år till mer än 1,770 millioner Francs. Emellertid, och för att på de olika fastigheterna kunna någorlunda jemnt fördela denna skatt, företog man år 1808 införandet af en, redan 1790 beslutad, jordebok, hvilket vidlyftiga arbete likväl ej fullbordades förrän år 1847 och då ansågs hafva sammanlagdt kostat omkring 150 millioner Francs. Ett motstycke härtill har Sverige i sitt jordebokskontor!

Danmark företer deremot, i afseende på grundskatt, ett väsendtligt olika förhållande. Sedan längre tid tillbaka, eller redan 1664, har sådan skatt, under namn af Gammel skat, och efter en beräkningsgrund af viss tunna Hartkorn, utgått af samtliga hemman eller egendomar, under det andra deremot, likasom säterierna uti vårt fädernesland, varit från grundskatt befriade. Efter en år 1840 beslutad och år 1844 i kraft trädande ny s. k. matrikulering bestämdes, genom en förordning af den 20 Juni 1850, att de egendomar eller hemman, hvilka förut åtnjutit befrielse från grundskatten, skulle, mot ersättning af Statskassan, för framtiden åtaga sig en så beskaffad afgift. Denna ersättning eller som den kallas, vederlag, bestämdes antingen efter egendomens storlek eller efter privilegiernas olika beskaffenhet till 15 eller 20 gånger beloppet af skatten och utbetalades från Statskassan, dels kontant, dels uti Statsobligationer. Den grundskatt, som till följd häraf numera utgår af all jord uti Danmark, Kronans domäner naturligtvis undantagne, och som äfven benämnes Landskat och Ligningsskat, uppgick år 1857 till omkring 3 millioner R:dr danskt mynt eller till omkring $\frac{1}{6}$ af det egentliga konungariket Danmarks alla inkomster.

Olika är deremot förhållandet uti *Norge*. Äfven der voro grundskatter visserligen af ålder införda, först under namn af *Leding* och sedermera såsom s. k. *jordboksrettigheter*, men genom en lag af den 17 December 1836 § 8, kan enhvar numera lösköpa sin jord derifrån medelst skattens kapitalisering till 16 gånger dess belopp. Leilendingsskatten deremot, som under Norges förening med Danmark var den viktigaste grundskatten och af Christian IV påböjds, sammanslogs år 1816 med åtskilliga andra skatter, såsom Odels- och Rostjtjeneskatte, till en enda under namn af Landskat, men blef år 1836 genom härofvän nämnda förordning, som gaf rättighet till den gamla Ledingens kapi-

talisering, upphäven. Den i Norge nu kvarstående grundskatten, eller jorboksaavgifterna, uppgick år 1857 till omkring 19,000 specier eller $\frac{2}{3}$ procent af Statens samtliga inkomster, beräknade för samma år till 2,700,000 specier.

Stats-Utskottet saknade tid och utrymme att med den utförlighet och omsorg, som ämnets vikt och en mera detaljerad pröfning af detsamma måhända hade kraft, redogöra för andra länders grundskatteväsende; men det anförda torde göra tillfyllest för att ådagalägga, att, om äfven så beskaffade, på sjelfva jorden hvilande, skatter ännu i flera länder finnas kvar, likväl både uti England och Norge dessa skatters inlösen medelst kapitalisering blifvit medgifven, utan att derigenom någon vederlig minskning eller osäkerhet uti dessa länders statsinkomster uppstått, likasom att, möjligen med undantag af Österrike, intet land gifves, der grundskatterna utgöra en så stor qvot af inkomsterna som uti Sverge, hvilket lättast ådagaläggas af följande från en fransysk författare, M. Bloch, hemtade jemförelse öfver den andel, som ibland åtskilliga länders statsinkomster utgöres af vid jorden fästade skattebidrag, nemligen:

uti Norge för mera än	$\frac{2}{3}$ procent	
” England omkring	2	”
eller med tillägg af de s. k. assessed taxes, utgående af fönster, åkdon, hundar m. m. omkring 4 procent		
” Preussen	8	”
” Frankrike	10	”
och tillika med den s. k. centime additionel jemte personela utskylder samt afgifter för portar och fönster nära 15 procent		
” Ryssland	11	”
” Danmark	16 $\frac{2}{3}$	”
” Österrike	22	”
och uti Sverige nära till	25	”

Utskottet, som tagit ärendet uti noggrannt öfvervägande, fann lika med Kongl. Kammar-kollegium — uti dess bekanta underdåniga Utlåtande af år 1860 —, att en åtgärd af ifrågavarande beskaffenhet vid dess utförande torde blifva underkastad många icke lätt lösta svårigheter, likasom att man dervid måste tillvägagå med all nödig omtanke och försigtighet; men, äfven om tillfället att friköpa jorden från grundskatt ej skulle af den enskilde jordegaren så allmänt och så begärligt omfattas eller för honom medföra alla de fördelaktiga frukter, som det har blifvit antaget, vore likväl denna frågas stora betydelse för Staten och det allmänna välbefinnandet inom en stor del af Sveriges jordbrukare egnad att taga Riksdagens synnerliga uppmärksamhet i anspråk.

Ett af de väsendtligaste villkoren för samhällets materiela framåtskridande och förkofran lär väl böra sökas deruti, att hvarje medborgares skatt till Staten, såvidt möjligt är, utgöres af ett villigt aflemnadt öfverskott å hans

behållna inkomst, och ingalunda utgår såsom en ränta till Staten i egenskap af fordringsegare, långt mindre må kännas och betraktas såsom en årligen återkommande, med möda aflyftad, tyngd, och man kan omöjligen förbise, att *grundskatter*, likasom hvarje skatt å sjelfva kapitalet, som här är jorden, lika ojemnt utgå af de olika hemmanen, som de under missgynnade år måste kännas tryckande för den skattskyldiga jordens innehafvare. Af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 18 December 1857 inhämtas äfven, att grundräntan vexlar inom skiljda delar af Riket emellan 8 R:dr och 183 R:dr och af olika hemman inom samma ort mellan 31 R:dr och 112 R:dr.

Dessa missförhållanden träda fullkomligt i dagen genom den af komiterade uppgjorda tabell öfver högsta och lägsta räntan på en del hemman i Riket, då man erfar att grundräntan vexlar från 6 R:dr 36 öre till 746 R:dr 16 öre per hemman inom ett och samma län (Örebro), och att tionden vexlar från 1 R:dr till 166 R:dr 8 öre per hemman inom ett annat län (Malmöhus). Om derutöfver i betraktande tages skattehemmanens olika egovidd och jordmån samt framför allt dess innehafvares olika förmåga eller tillgångar å kapital och arbetskraft med flera andra omständigheter, så torde det vara lätt att inse, det hvarje grundskatt, som utgår med oförändradt årligt belopp, måste, synnerligast då missväxt eller andra motgångar för jordbrukaren inträffa, drabba jordens innehafvare särdeles tungt och om icke omöjliggöra, likväl både högligen försvåra jordens ändamålsenliga skötsel och motverka dess innehafvares förkofran och välstånd.

Att denna grundskatt vid hemmanens ombyte af egare tages uti betraktande och således icke, efter Kammark-kollegii förmenande, skulle innebära någon orättvisa mot den nye egaren, lär, äfven om ett sådant påstående i och för sig vore riktigt, likväl ingalunda kunna förebringas till bestridande af den åsigt, att det både för den enskilde egaren och dymedelst äfven för Staten vore fördelaktigare, om genom grundskatternas aflyftande från jorden, medelst kapitalisering eller på annat sätt, jordens nuvarande innehafvare kunde genom ett friare bruk af sin egendom, eggad till ökad verksamhet, å densamma åstadkomma en *högre afkastning* och derigenom både lättare och i rikare mått bidra till statsbehovens fyllande, på samma gång som han förökade sitt eget välstånd.

Att Staten från början egt eller nu skulle ega större rätt till dessa skattehemman än till annan inom dess gränser befintlig jordegendom, och att sålunda grundräntan egentligen vore att betrakta såsom en afgift till Kronan i egenskap af jordegare, är ett påstående, som väl kunnat med hopp om framgång framställas eller med lycka genomföras under förflutna tider, men som nu näppeligen borde gifvas helgden af skäl, lika litet som derå någon verklig rätt kan grundas, eller hvad som en gång varit orättvisa kan genom förloppet

af en mer eller mindre lång tid förbytas uti rättigheter, hvarå anspråk fortfarande, äfven sedan de upphört att vara billiga, kunna byggas. I hvad fall som helst är detta påstående dessutom ingenting bevisande, enär, äfven om från början all jord skulle hafva varit Kronans egendom, det icke lär förnekas, att en stor del deraf blifvit friköpt mot personliga tjänstbarheter, hvilka under tidernas lopp upphört, men lemnat jorden fri uti sednare egares händer, i motsats hvartill grundskatternas kapitalisering för Staten lærer utfalla fördelaktigare, hvarförutan man ej får förbise, att det är brukarens arbetskraft och kapitaltillgång, som, åtminstone uti vårt fädernesland, sätter jorden i stånd att gifva afkastning; och Staten, som dervid intet tillskjuter, kan ej heller af sådan grund ega rätt att derför fordra någon afgift.

Den trygghet för skatternas ordentliga erläggande, som förmenas ligga deruti, att sjelfva jorden häftar för denna skatt, bör fast heldre sökas uti ett sådant ordnande af skatteväsendet, att skatterna må så lätt, så billigt och i förhållande till inkomsten så jemlikt som möjligt af de skattskyldige utgöras, och det kan således icke vara med Statens sanna fördel öfverensstämmande, om den enskilde, för att kunna fullt erlägga en skatt, som endast bör utgöra en mindre del af hans behållna inkomst, nödgas frånträda hela eller en del af sjelfva kapitalet, hvarförutan, efter hvad här ofvan blifvit ådagalagdt, erfarenheten uti andra länder lærer, att, genom jordens friköpande från grundskatt, tryggheten för skatternas inflytande till Staten ingalunda blifvit äfventyrad, utan fastheldre vuxit i bredd med ett ökad tälstånd. Det allmänna bästa torde jemväl obestriddigare kraftigast främjas genom att undanrödja de hinder uti den fria dispositionen af jorden, som bland annat uti grundskatter äro tillfinnandes, och hvilka, vid utbyte man och man emellan, måste medföra ett förringande af jordens värde samt hämmande inverka på jordinnehafvarens håg och förmåga att förkofra sig, och den största säkerheten för Staten att utbekomma nödiga skatter kan snarare och företrädesvis ernås derigenom, att hvarje samhällsmedlem eger att, inom lagliga gränser, så fritt som möjligt förfoga öfver sitt kapital, detta må vara bundet vid jorden eller af rörlig beskaffenhet.

Enligt den tabell komiterade framlagt, sid. 22 i betänkandet, framstår orimligheten af räntans och tiondens fördelning. Medan t. ex. dessa skatter inom Upsala län för hvart tolfte af de i beräkning tagna hemmanen uppgår till 50 procent och deröfver af den behållna afkastningen, öfverstiga de icke 10 procent af densamma i någotdera af Blekinge och Malmöhus län, och dessa missförhållanden falla ännu bjertare i ögonen, då man ser, att af de i allmänhet svagare hemmanen i Småland 125 bland de 180 hemman, som blifvit beräknade, utgöra i grundskatter öfver 10 ända till 40 procent af den årliga afkastningen; hvilka förhållanden, om så behövas, bidraga att än ytterligare

styrka befogenheten af en genomgripande förändring i grundbeskattningsväsendet.

I minnet återkallande, hurusom bergshandteringen samt såg- och mjölqvarnar under sednare tider *utan* lösen blifvit befriade från grundskatt, utan att dervid ens ifrågakommit detta partiela aflösningssätt, som komiterade uppfunnit, anser jag, att grundskatterna böra helt och hållet *aflösas* från jordbruket och att, ju fullständigare denna lösning blir, desto bättre. Och ehuru det är klart, att Statens behof måste fyllas och att grundskatternas belopp icke kan i ett nu kastas på andra samhällsmedlemmar genom en direkt efterskänkning, hvilket ej heller varit på allvar ifrågasatt, så synes det mig å andra sidan äfven klart, att Staten — det hela — som är skuld till det oegentliga tillståndets tillvaro, också är skyldig bidraga till dess undanrödjande genom en efterskänk i en eller annan form, så att denna dels för de skattdragande i allmänhet blefve så litet betungande som möjligt, dels icke egentligen komme någon viss person till godo, utan så småningom och omärkligt tillfölle sjelfva jordbruksnäringen.

Grundskatternas totala aflösning är således det mål jag åsyftar, och då jag jemväl föreslår, att denna aflösning må bli ovilkorlig och verkställas genom amortering, tills Staten af deraf inflytande sammanlagda belopp får bildadt ett kapital, hvars afkomst kunde förslå till de dermed afsedda statsutgifternas hufvudsakliga bestridande, så torde den financiela rubbningen för Staten likasom uppoffringen för öfriga samhällsmedlemmar, blifva af en försvinnande litenhet emot det mål, som derigenom vinnes, under det att å andra sidan den verkliga efterskänk, som, om än småningom och obemärkt, ökade jordens värde, och det minst möjligt betungande sättet för amorteringens verkställande torde vara tillräckliga skäl för berättigandet till att göra aflösningen ovilkorlig, hvilket ock torde vara af högsta vikt, emedan en delvis på godtycke grundad sådan, hvilken knappt kan tänkas skola blifva i allmänhet genomförd, antagligen icke skulle minska de anledningar till oro och klagan, som systemet i sin helhet nu medför, samt dessutom intrassla vårt redan förut invecklade kame-ralväsende, ur hvars labyrinth en total aflösning vore en den ginaste och säkra-ste utväg.

Det kapital, som genom aflösningen komme att bildas, torde böra förvaltas så, att jordbruksnäringen i främsta rummet deraf hade någon fördel, och om således Statskontoret finge i uppdrag att dermed ombesörja inköp af uppsägbara hypotheksbanks-obligationer, så vunnes det dubbla goda ändamålet, att medlen lättast gjordes fruktbarande och en hjälpsam hand räcktes åt Hypotheksföreningarne och deras väntande låntagare, på samma gång som aflösningen indirekt gjordes lättare verkställbar, enär medel, de der dragits från jordbruksnäringen, på annat håll åter komme denna till godo.

Jag får alltså föreslå:

att egare af hemman eller skattlagd lägenhet skall vara berättigad och pliktig att med penningar aflösa den ränta och tionde, som derå finnes lagd, efter en beräkning, autingen, på sätt komiterade föreslagit, af medelvärdet mellan 1834—1853 årens medelpris samt 1862 års medelmarkegångspris, eller någon annan dermed jemförlig grund.

Skatteaflösningen sker sålunda: att en summa — i likhet med hvad i Norge eger rum — af sexton gånger det efter sagda beräkningssätt vunna grundskattebeloppet upptages såsom det kapital, som skall aflösas; att härå årligen betalas inalles sju, (7) procent, deraf 4 procent beräknas som ränta och öfverskottet som amortering (alldeles på samma sätt som förr med fastighetslån i Riksbanken); då alltså amorteringstiden belöper sig till 21 år 7 månader, enligt följande exempel:

Grundskatt, ränta och tionde:

$$62,50 \times 16 = 1,000 \text{ R:dr.}$$

1:sta året, kap. 1,000 ränta 40 = 1,040 afbetal. 70 återstår 970 R:dr.

2:dra " " 970 " 38,80 = 1,008,80 = " 70 " 938,80

3:dje " " 938,80 " 37,55 = 976,35 " 70 " 906,35

och så vidare, tills slutbetalningen sker det 22:dra året med kap. 40,90 och ränta 0,95 = 41 R:dr 85 öre.

Skulle det emellertid anses lämpligare, att amorteringstiden förlänges, så att årliga afbetalningen derigenom kunde sättas lägre, så har jag visserligen deremot ingenting att erinra, ehuru det synes önskvärdt, att det efterlängtade målet — grundskatternas försvinnande — bör sökas inom en icke alltför aflägsen framtid.

I hvilket fall som helst, må det vara jordegaren obehaget att erlægga hela kapitalbeloppet på en gång, och, såvida detta sker inom fem år efter förändringens genomförande, jemväl dervid få tillgodoräkna sig de förut erlagda amorteringsafgifterna. Indelta räntor och tiondeanslag indragas till Statsverket emot ersättning till räntetagarne medelst statsanslag.

Att aflösning af rusthålls- och augmentsräntorna jemväl får ske, torde vara både billigt och rättvist. Ordnan- det af denna fråga kan lämpligast ega rum i sammanhang med frågan om försvarsväsendets och synnerligen indelnings- verkets

verkets förändring, men grundsatsen torde i alla fall böra uttalas under behandlingen af grundskattefrågan, på det att tvist härom icke sedermera må uppstå.

Inflytande aflösningskapital samt årsbetalningar upp bäras och levereras till Statskontoret, som får sig uppdraget att förvalta medlen under olika titlar; en grundskatteamorteringsfond, dit lösnings- och amorteringsmedlen, och en lösningsfond, dit räntemedlen hänföras.

Lösnings- och amorteringsmedlen och derå årligen upplöpande räntor böra hufvudsakligen användas till inköp af allmänna hypotheksbankens obligationer och för öfrigt göras fruktbärande på det för Staten mest betryggande sätt. Räntemedlen användas till statsutgifternas bestridande.

Öfvertygad derom, att alla öfriga skyldigheter, som nu under gemensamt namn af allmänna besvär åligga jordegendomen, såsom väghållning, skjutsrotering m. m., böra från densamma aflyftas, har jag derom likväl icke väckt förslag i sammanhang med grundskatterna, under förmenande att öfver dessa onera, hvar för sig, erfordras särskilda förslag och utredningar, som icke torde uteblifva.

Med *frälseräntan* säger man, eger ett annat förhållande rum; den måste öfverlemnas åt enskild öfverenskommelse emellan jordegaren och ränteegaren. Ja, det är saunt, så länge nuvarande förhållanden ega bestånd. Men jag inser ej nödvändigheten deraf, att skattefrälse- eller frälsekattehemman, hvarifrån räntan utgår till enskild person, i fråga härom skola bibehållas vid en annan egenskap än den, andra med dem likställiga hemman, som utgöra räntan till Staten, innehafva. En förändring af nuvarande missförhållande är högt påkallad och det är af vikt, att de enskilda anspråken och privilegierna i detta fall underordna sig en stor, allmän grundsats, då inga olägenheter derigenom uppkomma.

Man har undvikit att taga exempel från Ryssland och detta på goda grunder, men i en fråga som denna kan jag icke underlåta att erinra, hurusom år 1866 en kejsarlig ukas afskaffade alla servituter, pålagor och monopolier, som tryckte på 450 polska städer och som utgjorde dels *Statens* dels *enskildes* feodaltättigheter. Staten afstod från sina utan all ersättning, hvaremot enskilde innehafvare tillförsäkrades ersättning.

Skulle Sverige icke kunna visa sig åtminstone lika högsinnadt, eller vill man fortfarande låta den Svenske frälsekattebonden kvarstå i sin betryckta ställning under feodalismens ferla? Ty, i sanning, denna jordbruket tryckande ofrihet verkar mera nedslående och förlamande på dess idkare, än som i en

skildring på papperet låter sig beskrifva. Och hvarföre skulle undantag i detta fall nödvändigt ega rum, då ingen framställning blifvit gjord, att ränteegaren skulle afstå från sina rättigheter utan lösen?

Tillkommen, som denna ränta är, på en tid, då dels Staten hade för sed att bortskänka egendomar och räntor till enskilde personer, dels dylika personer förbehöllo sig räntan, då jorden eller hemmanet afyttrades, dervid vanligen ränteegaren var frälseman och jordegaren ofrälse, är det numera oförenligt med vår tids åsigter, i fråga om egendom och förvärf, att fortfarande kvarstå vid de olämpliga stadganden, som derom förefinnas, och hvilka hafva sitt motstycke eller måhända öfverträffas af de gamla fideikomisslagarne, som numera ingen vågar taga i försvar.

Med afseende härå får jag alltså föreslå,

att *frälseränta* må i likhet med annan grundränta aflösas med sexton gånger det belopp, hvartill den efter det beräkningssätt, som här ofvan är föreslaget, uppgår; dock att jordegaren, då han vill begagna lösningsrätten, derom underrättar ränteegaren och *inom* ett år efter uppsägningen till denne inbetalar kapitalbeloppet.

Stockholm den 24 Januari 1868.

C. J. Svensén.

Uti denna motion instämmer

D. Danielsson
från Jönköpings län.